

Gebouw(d) in West

Judith Zwaan

Als beeldend kunstenaar werk ik al zo'n vijftien jaar veel met papier-maché. Opgeleid in de jaren tachtig als schilder/tekenaar, vond ik het platte vlak al gauw te beperkt. Na mijn opleiding studeerde ik een jaar aan de afdeling Beeldhouwkunst van de Accademia di Belle Arti in Florence. De klassieke beeldhouwtechnieken in steen, keramiek, hout en metaal spraken mij niet zo aan vanwege de benodigde faciliteiten en de technische beperkingen die ermee gepaard gaan. Uiteindelijk bleek papier-maché voor mij ideaal. De mogelijkheden ervan zijn vrijwel onbeperkt: met eenvoudige constructies kun je gecompliceerde vormen maken. Het weegt weinig, je kunt er oude kranten mee recycleren en het is een ideale ondergrond voor het bewerken met verf en andere materialen.

Als docent beeldend heb ik vele kleine projecten gedaan met papier-maché. Een schoolbreed project bood mij de mogelijkheid om met velen samen iets groots te maken, een 'gesamtkunstwerk'. De wow-ervaring hiervan heeft een nog vele malen groter effect dan het maken van een klein individueel werkstuk. Het geeft de kinderen een gevoel van trots dat ze met z'n allen zoiets voor elkaar hebben gekregen. De vorm van een bouwwerk uit losse onderdelen maakt het tevens mogelijk dat ieder kind na afloop een individueel werk mee naar huis neemt als blijvend aandenken.

Gebouw(d) in West, een kunsteducatief project

Vanaf februari 2010 is het kunsteducatieve project Gebouw(d) in West in uitvoering op basisschool St. Jan in de Chassébuurt in stadsdeel West (voorheen de Baarsjes), een buurt die onder de wijkenaanpak valt. Tien jaar geleden gingen er nog heel weinig kinderen van autochtone buurtbewoners naar deze school, maar in de afgelopen jaren is daar verandering in gekomen. De sfeer in de school is open en kleurrijk, mede door de zichtbare resultaten van kunsteducatieve activiteiten. Kunsteducatie is één van de aspecten die hebben bijgedragen aan de verandering van de school. De leerling-populatie is nu een betere afspiegeling van de samenstelling van de buurt. Relatief veel hoogopgeleide ouders met creatieve beroepen kiezen voor deze school. Er is een Kunst en Cultuur Commissie van ouders, die zorgt dat er ieder jaar, naast kleinere projecten, één groot kunsteducatief project plaatsvindt.

Gebouw(d) in West is een schoolbreed project over bouwen en architectuur. Gedurende zes lesweken, verspreid over drie maanden, maakten alle kinderen kennis met verschillende vormen van architectuur, maakten zij een eigen werkstuk, bouwden zij met elkaar en bekeken en bespraken zij werkstukken van andere kinderen.

In de eerste lesweek kregen de groepen 3 tot en met 8 een les over bouwen en architectuur. Drie architecten, alle drie bij de school betrokken door hun kinderen, vertelden in de klassen over hun beroep.

De kleuters oefenden, na het bekijken van een filmpje over architectuur, met bouwen. Verschillende soorten blokken en

verschillende opdrachten kwamen hier aan te pas. In de vier lesweken die daarop volgden maakten alle kinderen een grote bouwsteen met papier-maché. Op de bouwsteen beeldden zij iets van de 'buitenwereld' en iets van hun wereld thuis uit in verschillende technieken en materialen. Vooral de jongsten werden geholpen door ouders, die in dit project een grote rol hebben gespeeld. Ongeveer 80 ouders hebben op verschillende manieren bijgedragen aan het succes van dit project!

De lessen werden begeleid door twee stagiaires van de Academie voor Beeldende Vorming, door Nathalie Rompa, de enthousiaste voorzitter van de Kunst en Cultuurcommissie, en door mijzelf, in samenwerking met de leerkrachten.

De Kunst en Cultuur Commissie zorgt voor een goede communicatie met de ouders, waardoor het project echt "leeft" in de school. Er is een weblog waar ouders, leerkrachten en kinderen op kunnen posten. Natuurlijk zorgt ook de aanwezigheid van de 320 grote bouwstenen (50 x 40 x 25cm) in de gangen, lokalen en het trappenhuis voor de nodige aandacht!

Het idee voor dit project ontstond ruim twee jaar geleden. Ik had samen met een aantal andere kunstenaars een schoolbreed

project van één dag georganiseerd op dezelfde school, de Dierenkunstsdag op 4 oktober 2007. De directeur, Jan Bakker, was enthousiast: zo'n schoolbreed project was volgens hem effectiever voor het bevorderen van een gunstig schoolklimaat dan de vele kleinere projecten.

Zelf vond ik die ene dag wel erg kort. Ik zou bovendien een meer inhoudelijk project willen neerzetten, waarbij naast het gunstige effect op de samenhang binnen de school, ook het leren van beeldende vaardigheden, door leerlingen en leerkrachten, en een spectaculair eindresultaat belangrijk zouden zijn. Het idee voor een architectuurproject volgde al snel.

Bouwen is iets dat alle kinderen aanspreekt, jongens en meisjes, in alle culturen. Welk kind bouwt er niet? Zandkastelen, hutten met lappen over de eettafel of bananenbladeren over een geraamte van takken. Houten blokken, Duplo en Lego zijn al zolang als ze bestaan populair, al is die luxe in veel andere culturen niet voorhanden. Stadskinderen leven in een omgeving die bijna alleen maar bestaat uit architectuur. Het is hun wereld, hun speelterrein. In de buurt van de St. Janschool is veel Amsterdamse School architectuur te zien. Het is dan ook een belangrijk doel van dit project om kinderen zich bewust te laten worden van hun omgeving, de vormgeving daarvan, en de verschillen met andere vormen van architectuur op vele andere plekken in de wereld.

Inmiddels is de laatste lesweek, waarin de kinderen in hun groep muurtjes hebben gebouwd en het werk met elkaar hebben besproken, voorbij. Er is een 'bouwdag' geweest buiten op het Kortenaerplein. Twaalf groepen hebben in ploegen op het plein gebouwd met zo'n 280 bouwstenen. De torens en dakranden van groep 7 en 8 lieten we binnen omdat ze wat kwetsbaar zijn. Grote en kleine kinderen bouwden samen muurtjes, huisjes en kamertjes. Helaas kon er door de harde wind niet hoog worden gebouwd, de muurtjes vielen af en toe om. Groep 7 was die dag afwezig en heeft in de week daarna een stop motion filmpje gemaakt onder leiding van een enthousiaste vader.

De activiteiten in de school zijn nu afgerond en een aantal stenen is op reis. In de buurt zijn op verschillende locaties (o.a. in de bibliotheek op het Mercatorplein) kleine presentaties. Zo wordt de aandacht alvast gevestigd op de eindpresentatie van het project die op 7, 8 en 9 juni zal plaatsvinden in Het Sieraad, een prachtig monument van Amsterdamse School architectuur. In het Atrium, de met glas overdekte binnenplaats, zal het grote bouwwerk verrijzen en zal ook een verslag in beeld van de verschillende fases van het project te zien zijn.

www.gebouw(d)inwest.posterous.com
www.stjanschool.nl
www.judithzwaan.exto.nl
www.galleries.nl/ei

